

תוכן ענינים

הקדמה..... כז

שער ב – דרישת התורה

פרק י: מעורבותם של חכמים בתהליך הדרישה

הצגת הגישות - האם הדרישה היא תהליך טכני או שמעורב בה

שיקול הדעת? 3

הכרעה האם הפסוק ניתן לדרשה..... 6

הכרעה איזו דרשה להעדיף..... 8

הכרעה מה בא הכתוב ללמד..... 9

הכרעות רבות בדרשה אחת..... 15

האם בדרישת התורה חייבת להיות עקביות מלאה? 18

המשמעות הלימודית של מעורבות חכמים בתהליך הדרישה 25

משמעויות מהותיות ורוחניות של עניין זה 27

סיכום..... 33

פרק יא: מקומה של הסברה בתהליך הדרישה

הצגת השאלה - האם ישנה מעורבות של הסברה בדרשות? 35

סברה שמגדירה את הדין הנלמד מן הדרשה..... 37

סברה שמביאה לדרוש באופן מסויים..... 40

45.....	סברה השוללת אפשרות מסוימת של דרישה
51.....	מערכת של דרשות התואמות זו לזו מבחינת הסברה
55.....	דרישת אותו הדין באופנים שונים
58.....	סוגיית דרישת טעם הכתוב
61.....	"גזירת הכתוב"
65.....	משמעויות של עניין שילוב הסברה בדרשות
68.....	סיכום

נספח ו (לפרק יא) : דרישת טעם הכתוב

כיצד מחליט ר' שמעון בוודאות מהו טעם האיסור "לא תחבול

72.....	בגד אלמנה" ?
75.....	היחס בין מחלוקת זו ובין שאלת נתינת טעמים למצוות
80.....	מקרים שבהם גם לדעת חכמים ניתן לדרוש את טעם הכתוב
88.....	כאשר המציאות השתנתה והטעם התבטל - האם יתבטל הדין ?
91.....	מסקנה - משמעותה של המחלוקת על דרישת טעם הכתוב
92.....	סיכום

נספח ז (לפרק יא) : גזירת הכתוב

95.....	פתיחה
95.....	משמעויות נוספות של הביטוי "גזירת הכתוב"
97.....	הביטוי "גזירת הכתוב" כניגוד לטעם - לא בהכרח שלילה מוחלטת
97.....	מקומות שבהם המפרשים נותנים טעם ל"גזירת הכתוב"
100.....	הביטוי "גזירת הכתוב" בלשון הראשונים
102.....	מקורות המניחים שיש לכתוב טעם
106.....	סיכום

פרק יב: היחס בין הפשט לדרש

דרשות הנותנות לפסוק משמעות חדשה, ודרשות הקוראות את
הפסוק כפשוטו 108

בדרשות הנותנות לכתוב משמעות חדשה - האם המשמעות
הפשטית נשללת? 109

כתובים המתפרשים במשמעות כפולה, פשטית ומדרשית..... 113

כאשר הדרש שולל את הפשט למעשה - האם עדיין יש לפשט מקום? 117

לימוד הפשט במקביל לדרש 124

התורה שבעל פה והתורה שבכתב – מהות לעומת יישום מעשי 127

סיכום..... 130

פרק יג: מדוע דרשו חכמים כתובים שלא כפשטם?

פתיחה - הצגת השאלה 131

הדרך הפותרת את שאלת הפשט והדרש על ידי הסתמכות על המסורת..... 132

האם כל הדרשות שאינן פשטיות מבוססות על מסורת מסיני? 137

דרשות המוציאות את הכתוב מפשוטו - האם הן בהכרח מסורת מסיני? 138

הדרך הפותרת את שאלת הפשט והדרש על ידי קיומם של כללים מוחלטים. 146

האם חז"ל עצמם התלבטו בשאלת הפשט והדרש? 150

כיוונים לגישור בין הפשט לבין הדרש 155

סיכום..... 156

פרק יד: היסוד הפשטי של הדרשות

המידות שהתורה נדרשת בהן - מבוססות על יסוד פשטי 159

היסוד הפשטי של המידות השונות..... 161

השתלשלות הדרשות מן היסוד הפשטי - הדגמה במידת גזירה שווה 164

171	השתלשלות של דרשה מן הפשט אל הדרש
178	מורכבות תהליך הדרישה
179	סיכום

פרק טו : תמיכה לדרשות ממקורות נוספים

181	פתיחה
182	תמיכה לדרשה מפשט הכתובים
187	תמיכה לדרשה מלימוד פשטי, שנדחה באופן שאינו פשטי
191	הבאת מקורות פשטיים במפרשים, כתמיכה לדרשות
194	תמיכה לדרשה מן הסברה
196	סברה המכוונת לפרש את הכתוב שלא כפשוטו
204	תופעות המוסברות לאור עניין זה של תמיכה בדרשות
205	דרשה המבוססת על שאלה
208	תמיכה לדרשה מדרשות מקבילות
214	האם אכן יש מקום להביא כמה דרשות לדין אחד?
220	תמיכות מסוגים שונים לדרשה אחת
223	סיכום

פרק טז : אסמכתא

225	תופעת האסמכתא
228	הסיבה שמחמתה הדרשה היא אסמכתא
231	דרשה המובאת לפירוש מקובל מסיני - האם היא אסמכתא בעלמא?
233	מהותה של האסמכתא - דרשה שאינה יכולה להוות מקור לדין
235	האם דרישת הכתובים היא חופשית?
236	מדוע חכמים דרשו אסמכתאות?

- שיטה א' - האסמכתאות הן סימן לזיכרון..... 236
- שיטה ב' - האסמכתאות נועדו לחזק את מעמדן של תקנות חכמים..... 239
- שיטה ג' - האסמכתאות מהוות מקור לדין..... 242
- שיטה ד' - האסמכתאות מלמדות את פרטי הדין..... 250
- סוגיות שבהן האסמכתא מהווה מקור לדין או לפרטיו..... 251
- סיכום..... 254

נספח ח (לפרק טז): "מדרש מקיים" או "מדרש יוצר"?

- הצגת השאלה - האם כל הדרשות הן אסמכתאות?..... 257
- היחס בין שאלה זו לשאלת המסורת והיצירה..... 258
- על פי שיטת "המדרש המקיים" - מה הוא מקור תוקפו של הדין?..... 259
- ראיות נקודתיות לכך שדרשות עשויות לחדש הלכות..... 262
- ראיות מקיפות בדברי חז"ל לכך שהדרשות עשויות לחדש הלכות..... 265
- משמעותן של הסוגיות המבררות את דרך הדרישה של דין קיים -
 "דרשות משחזרות"..... 267
- אמירות בדברי הראשונים על כך שהדרשות הן המקור להלכות..... 269
- שילוב הדרשה עם מקורות אחרים..... 271
- סיכום..... 272

שער ג - תורה שבעל פה במשך הדורות

פרק יז: תורה שבעל פה והנבואה

- הצגת השאלה - כיצד נלמדה התורה שבעל פה בזמן הנבואה?..... 275
- הרמב"ם: גם בזמן הנבואה, לימוד התורה היה בדרך של חכמה..... 277
- ריה"ל והמאירי: הנבואה ורוח הקודש היו מעורבות בפסיקת ההלכה..... 278
- בדברי חז"ל - האם תיתכן התערבות של נבואה בלימוד התורה?..... 281

284	בירור הדעות - באיזה מצב קיימת המחלוקת?
	דעות באחרונים: עיקרו של חלק היצירה שבתורה שבעל פה הופיע דוקא
287	לאחר שפסקה הנבואה
292	דברי חז"ל לגבי אופן לימוד התורה שבעל פה בזמן הנבואה
296	סיכום
	פרק יח: הופעתה של המחלוקת
299	פתיחה
300	מקורות האומרים שהמחלוקת הופיעה רק בזמן מסויים
303	מקורות שעל פיהם המחלוקת היתה קיימת בכל הדורות
	שיטה א' - בתחילה לא היו מחלוקות, והמחלוקות החלו מחמת
306	שכחת המסורת
	על פי שיטה זו - האם כל התורה שבעל פה נשענת על המסורת או שיש
310	בה גם יצירה?
	שיטה ב' - בכל הדורות היו חילוקי דעות, אלא שבדורות הקדומים היתה
314	הכרעה
318	ביאור המקורות על פי שיטה זו
323	משמעויות של המחלוקת, ומקורות המסייעים לשיטה ב'
329	שיטת הרמב"ם - המחלוקות החלו מחמת ירידת החכמה
	בשיטת הרמב"ם - היחס בין "שלא שימשו כל צרכן" ובין ביטול בית הדין
333	הגדול
335	השכל האנושי והאמת האלוקית
339	סיכום
	מפתחות
341	מפתח עניינים
375	מפתח מקורות